

Володимир Тухлян

Віра... За цим словом, без перебільшення, криється багато визначень і розумінь, які нагромадилися впродовж віків. Через різноманітні підходи з'явилося багато тверджень про те, якою ж насправді повинна бути віра. Наслідком таких дискусій можна вважати виникнення різних віросповідань. Християнство основане на вірі в Ісуса Христа, Який повелів своїм апостолам проповідувати свою Євангелію по всьому світу (див. Мт 28). Виконуючи настанову Учителя, апостоли, підперезавшись силою Святого Духа, день-у-день трудилися і життя своє поклали, щоб показати іншим людям, які служили безликим богам, існування і любов справжнього Бога в трьох особах. Унаслідок апостольських трудів і їх наступників християнство сьогодні є однією з найбільших релігій світу, а віра складає невід'ємний фундамент християнської традиції.

Водночас існує небезпека, що справжню віру намагаються підмінити різними поняттями та ідеологіями. Стародавня розповідь про «щасливого Ганса», яку у своїй книзі подає відомий німецький богослов Йосиф Ратцінгер (папа Римський Бенедикт XVI), алегорично зображує нівелювання віри різноманітними сурогатами. Ганс, отримавши злитки золота, котрі здавалися йому надто важкими, обміняв їх по черзі на коня, потім коня – на корову, далі корову – на гуску і, нарешті, гуску – на гострильний камінь, який йому, в кінцевому результаті, виявився непотрібним, через що він викидає його у воду. Людина також отримавши неоцінений скарб віри від Господа, подібно до Ганса може потрапити у спокусу спрощення своєї віри аж до такого «мінімуму», що в кінцевому результаті вона стає майже непотрібним елементом у її житті. Ось чому варто пізнати витoki і сенс справжньої віри та уникати захоплення популярними сурогатами, які спотворюють віру в Бога.

Золото за коня

«Віра Церкви, – як написано у Катехизмі УГКЦ «Христос наша Паска», – ґрунтується на

Божому Об'явленні. У цьому Об'явленні невидимий Бог з повноти своєї любові промовляє до людей, щоб покликати їх до сопричастя зі Собою». Цими словами показано, що віра не є тільки самобутнє явище, а знаходить своє пристановище у Церкві. Основним джерелом є Боже об'явлення, на якому базується християнська традиція і передання. Таким чином віру можна вважати справжнім золотом, бо Господь подарував її людині, а в Церкві вірні можуть долучатися до живої віри в Бога.

Сучасної криза віри проявляється у тому, що люди воліють вірити у Бога, проте не бажають ходити до церкви. Таке протиставлення неодмінно призводить до заміни «золота на коня», адже, як слушно зауважує св. Іринеї Ліонський: «Істину, яку легко знайти в Церкві, не варто шукати деінде. Бо в неї, як у багату скарбницю, апостоли вповні поклали все, що стосується Істини. Тож кожен може прийняти від неї поживу для себе. Бо вона – Двері Життя».

Коня на корову

Якщо надалі притримуватися позиції: я вірю у Бога, молюся, а ходити до церкви – не вартує моїх зусиль, то слід проаналізувати причини, які викликають подібні твердження. У цьому відношенні можна, з одного боку, безапеляційно звинуватити таких людей у закам'янілості їхніх сердець та лінивстві, проте з іншого боку – варто знайти цілком протилежні причини, які можна окреслити словами «таємниці парафіяльної спільноти». Як би це парадоксально не звучало, але часто-густо парафіяни, самі цього не розуміючи, спричиняються до того, що немовби «відштовхують» інших людей від Церкви «надмірною опікою» чи іншими способами. Такий парадокс влучно описав у соціальній мережі facebook український шоумен Сергій Притула: «Один молодий українець пішов до церкви, щоб посповідатися. Не встиг він зайти, як відразу отримав від доброї парафіянки пораду, яку ікону потрібно поцілувати. Нічого не вдієш, подумав він собі. Подякував за пораду і пішов. Після сповіді став у чергу до Причастя. Попереду нього – чоловік двадцять. Стоїть, щось своє думає, хор слухає. Підходить до нього жінка років сорока: «Складіть руки на грудях!». Довго не думаючи, він так і зробив, а потім знову подякував за увагу». В іншому місці, даючи коментар за таку «турботу», він зазначає: «Завдяки ось таким «порадникам» наша молодь йде куди завгодно: в іншу віру, в атеїсти, в секти і т. д., тільки не в церкву. Бо ти йдеш до Бога, а потрапляєш на "кастинг правильності перебування у храмі"».

І таких випадків є чимало. Цікаво із даного приводу висловлюється Мартин Бубер: «Якщо віра в Бога означає лише здатність говорити про Нього від третьої особи, то я не вірю в Бога. Але коли віра в Нього означає здатність говорити з Ним, тоді я вірю в Бога». З

цього вислову стає зрозумілим, що дотримуючись ретельно усіх церковних приписів ревний парафіянин може, з одного боку, «неусвідомлено» відштовхувати інших людей від церковної спільноти і, водночас, з іншого боку – не поглиблювати свою віру, бо «говорити про Бога», а «не з Богом», є близьким до трансферу віри – «коня за корову».

Корову на гуску

Якщо людина вірить у Бога, проте не бажає з описаних чи інших причин поглиблювати свою віру у церковній спільноті, то, насправді, таку віру можна прирівняти до «марновірства». Без участі у Святих Таїнах, зокрема тайні Сповіді чи Євхаристії, віра поступово конвертується у марновірство. Відтак створюється вакуум, який вимагає заповнення, і людина з легкістю піддається тим сурогати, які пропонує навколишній світ.

Попри різні досягнення, які покращують наше життя, сучасний світ базує свої ідеї далеко не на Божій основі. Наслідком цього може стати, як про це свого часу геніально висловився англійський письменник Г. К. Честертон, віра у все інше: «Коли люди вважають за краще не вірити в Бога, вони не вірять у ніщо, а потім стають здатними вірити у що завгодно» . Відтак неважко помітити, що людина з ентузіазмом може вивчити кілька мов, щоб подорожувати по різних країнах і ділитися світлинами в історичних чи відомих місцинах, проте не бажає докладати зусиль для того, щоб вивчити церковно-слов'янську мову, ходити до парафіяльної церкви, молитися та читати Святе Письмо. Люди з легкістю пізнають космос, аналізують ретельно всі «+» і «-» різних партій і політиків, проте Бог в трьох особах для них виглядає чимось надскладним і далеким до розуміння.

Якщо коротко підсумувати цю ситуацію, то людина опинилася в таких умовах, коли їй не позаздриш. Стоячи перед шквалом інформації, вона іноді не знає, у що вірити, тому свої сили скеровує у технології, які обіцяють їй визволення, екстрасенсоріку, яка покаже «правильний» шлях та йогу як панацею від усіх бід. Калейдоскоп такого бачення через відмову від справжніх цінностей з часом показує відчай, смуток, депресію. Хіба така віра не є подібною на гуску?

Гуску за гострильний камінь

Цей образ нагадує клоуна та охоплене полум'ям село у відомій притчі данського філософа Сьорена К'єркегора. У цій історії розповідається, як в одному мандрівному цирку Данії сталася пожежа. Директор цирку відправив клоуна, який саме готувався до виступу, по допомогу в сусіднє село, оскільки була небезпека, що вогонь може перекинутися на інше село. Клоун поспішив у село та став просити мешканців якнайшвидше прийти до цирку й допомогти погасити полум'я. Однак мешканці повважали його заклик лише майстерним цирковим трюком, щоб залучити побільше глядачів; вони аплодували йому і сміялися до сліз. Однак клоунові було не до сміху, та марно він переконував людей у тому, що це не гра, а гірка правда. Його благання лише посилювали сміх, люди вважали, що він чудово виконує свою роль. Вважали доти, доки вогонь, врешті-решт, не перекинувся на село і з ним вже нічого не можна було вдіяти – і село, і цирк згоріли.

Саме такою, як клоун, вибачте за порівняння, виглядає людина, яка впродовж життя губить свою віру. Наслідки для неї можуть бути катастрофічними, бо хто повірить клоуну, коли він як батько вчитиме свого сина чесно працювати, а сам виконуватиме свої обов'язки недбайливо? Або хто повірить тій матері, яка вчить свою дочку зберігати цноту до подружжя або утриматися від тату на своєму тілі, коли сама цих настанов не притримується і не притримувалась? Тому християни так часто бідкаються через проблеми, які їх щоденно допікають, а ще гірше – звинувачують у своїх негараздах Господа: і діти не такі, не така дружина, не такий чоловік, не така робота, не такий університет, не таке життя... Правда? Може, слід проаналізувати причини. Чесний аналіз, подібно до МРТ, покаже: віра стала мов гострильний камінь, якого доцільніше викинути у воду.

Віра як золото

Віру як золото гарно описав апостол Павло у посланні до Римлян: «Віра – із слухання, а слухання – через слово Христове» (Рим 10,17). Криза віри у всій повноті проявляється у невмінні слухати. Тому не дивно, що так часто бракує тієї святої віри, адже люди охочіше надають перевагу пліткам, новинам, музиці, перегляду розважальних фільмів, навіть у розмові з іншими вимагають «слухати тільки себе», нехтуючи слова авторитету. Аналогічно це проявляється і в розмові з Богом. Саме тому молитва для деякого видається такою обтяжливою, бо людина хоч і «бубонить» її, проте не готова слухати. Насправді ж Господь промовляє у тиші. Вислів Христа: «Ти ж, коли молишся, увійди у свою кімнату, зачини за собою двері й молися Отцеві, що перебуває у тайні» (Мт 6,6) слід розуміти як відмежування своїх думок від усього, що заважає вслухатися у слова Господні. Коли так буде, тоді християнин зрозуміє слова Господньої молитви: «...нехай буде воля Твоя...». Такі слова вселяють віру, що проявляється у довір'ї до Бога, адже крізь призму справжньої віри не мають суттєвого значення глобальні проблеми, які так

часто нам дошкуляють. Саме таку віру слід плекати у своєму серці, щоб не бути «емоційним маловіром», а, подібно до Авраама, ставати у своєму житті «лицарем віри», який у всьому покладається на Господа.

Володимир ТУХЛЯН, Субститути (замінники) віри // СЛОВО №2 (78), червень-серпень 2019